

L1504

L 1584

III 4.1

Koloniale Instituut

DJAWA

TIJDSCHRIFT VAN HET JAVA-INSTITUUT

ONDER REDACTIE VAN

MR. R. SIDARTÅ DIBJÅPRANÅTÅ, J. KATS, S. KOPERBERG,

IR. J. L. MOENS en B. P. H. POEROEBÅJÅ.



NEGENTIENDE JAARGANG

1939

JAVA-INSTITUUT, JOGJAKARTÅ, (JAVA), N.O.I.

INHOUDSOPGAVE

VAN

JAARGANG XIX 1939

	Blz.		Blz.
OPSTELLEN:			
Een Jogjasche Wichelplank, door Ir. J. L. Moens	1	1939), door L. Ch. Damais	208
Bima als Goeroe, door H. Overbeck	12	In Memoriam Raden Mas Djajadipoera, door	
Geschiedkundige Aanteekeningen omtrent de		A. J. Resink-Wilkens.	224
Res. Madioen V, door Dr. L. Adam	22	Naschrift (Soerakarta Adiningrat 200 jaar),	
Eenige opmerkingen over de wajang-koelit-		door Mr. R. Koesoemadi	227
opvoering door A. J. Resink-Wilkens	38	Inscripties op spiegelhandvatsels, door Dr.	
Een bronzen poepoedak, door Dr. W. F. Stutter-		K. C. Crucq.	241
heim	42	Over werkelijke en vermeende geschiedschrij-	
Een merkwaardige plechtigheid in een bijzon-		ving in de Nieuwjavaansche litteratuur, door	
der heiligheid (met een plattegrond), door Dr.		Dr. G. W. J. Drewes	244
R. Goris, met medewerking van Prof. G. H.		Ni Towok bij Darwin, door H. Overbeck	257
Bousquet	46	Rattenplaag-bezwinging in Goenoengkidoel, door	
Volksoverlevering in beeld, door J. H. Hooykaas-		Mr. C. J. G. Becht	258
van Leeuwen Boomkamp	54	Brajoet door C. J. Grader	260
In Memoriam: Z. V. H. den Soesoehoenan		Twee Balische Soedamala-voorstellingen door	
Pakoe Boewana X, door Wediodiningrat	83	Ir. Th. A. Resink	276
H. J. E. F. Schwartz, door J. Kats	86	In memoriam Zijne Hoogheid Hamengkoe	
Toemplak Poendjèn, door Soedjana Tirtakoe-		Boewana, Senapati Ingalaga Ngabdoerrachman	
soemâ	89	Sajidin Panatagama Kalifatoellah de Achtste,	
Het groote tienjaarlijksche feest te Sêlat (K.A.),		Sultan van Jogjakarta Adiningrat, door J. Kats	293
door Dr. R. Goris	94	Rondom de huwelijken in de Kraton te Jogja-	
Over de oorspronkelijke beteekenis van het		karta, door B. P. H. Poeroebojo	295
Asjoerafeest, door J. H. Hooykaas-van Leeuwen		De Poera Pamajoen van Bandjar Tegal, door	
Boomkamp	113	C. J. Grader	330
Soerakarta Adiningrat 200 jaar, door Mr. R.		Omtrent de rebab, door J. S. en A. Brandts	
Koesoemadi	131	Buyss — Van Zijp	368
Een bronzen stûpa, door Dr. W. F. Stutterheim	138	Nieuw licht op Bali's cultuur, door Dr. R. Goris	379
Een ouderwetsche plechtigheid te Koekoeb		BOEKAANKONDIGING:	
(Tabanan), door Dr. R. Goris	142	J. Rusconi, Sja'ir Kompeni Welanda berperang	
Sri Tandjoeng en Pramoesintâ, door H.		dengan Tjina, voorzien van inhoudsopgave en	
Overbeck	146	aanteekeningen en	
De kénjol der desa Kréndétan, door Soekardan		J. Th. Vermeulen, De Chineezzen te Batavia	
Prânâhadikoesoemâ	153	en de Troebelen van 1740, door Dr. H. J.	
Bêksâ Sodoran, door R. M. P. Dirâ Soegandâ		de Graaf	69
De Pânâkawan-figuren in de Cheribonsche		Ds. H. Bergema, De boom des levens in schrift	
wajang, door E. W. Maurenbrecher	161	en historie, door Dr. J. H. Bavinck	73
Dloewang Pânârâgâ. (Het een en ander over		Aardrijkskundig Genootschap, Atlas van Trop-	
de vervaardiging en verbreiding van kértas gën-		pisch Nederland door N. Heijning	74
dong te Tegalsari), door R. T. A. Soetikna	187	Dr. I. J. Brugmans, Geschiedenis van het Onder-	
De Lantjangan, door R. Ajoe S. Gandasoebrata		derwijs in Ned. Indië	75
De Gamelanwedstrijd te Gianjar: (gehouden		C. Lekkerkerker, Land en Volk van Java	
ter viering van het jubileum van het Zelfbestuur-	191	Cultureel Indië, Maandschrift van het Koninklijk	
der Anak Agoeng Ngoerah Agoeng), door Walter		Koloniaal Instituut	76
Spies	195	Geschiedenis van Nederlandsch Indië onder	
De driedaagsche wajang-wongvoorstelling (in		leiding van Dr. W. Stapel, en	77
den Kraton te Jogjakarta op 18, 19 en 20 Mâart	197	Dr. W. H. Rassers, Inleiding tot een Bestu-	
		deering van de Javaansche kris, door C. H.	78

Het triwindoe-Gedenkboek Mangkoe Nagoro VII. Bijdragen verzameld en uitgegeven door het Comité voor het Triwindoe-Gedenkboek Mangkoe-Nagoro VII, gedrukt op de persen van de firma Kolff-Buning, door Mr. R. Sirdarto Dibjoprano

231

Internationales Archiv für Ethnographie, Band XXXVI: Heinrich Simbriger, Gong und Gongspiele, door D. de Vries.

382

Sanskrit op Bali door Dr. C. Hooykaas.

384

The temple-dances in Bali bij Tyra de Kleen, door Walter Spies

385

BOEKBESPREKING;

A. A. Fokker, Wirātaparwa, opnieuw uitgegeven, vertaald en toegelicht, I, door Dr. Tjan Tjoe Siem

118

R. A. Kern, De verbreiding van den Islam (achtste hoofdstuk van: Geschiedenis van Nederlandsch-Indië onder leiding van Dr. F. W. Stapel), door Dr. H. K. J. Cowan

121

Commissie-Logemann, Het culturele element in de planologie van Java's stad en land, door N. van Lith

126

Geschiedenis van Nederlandsch-Indië onder leiding van Dr. F. W. Stapel, door X. en C. H.

165

C. Lekkerkerker, Land en Volk van Java, door Dr. H. Kroeskamp, N. Heyning en A. Ort

171

De Muze van Jan Companjie, door Dr. H. Samkalden

235

Boekbespreking door Dr. J. van Leur

286

Verzoek om inlichtingen betreffende: Javaansche meisjesspelen en Kinderliedjes door H. Overbeck

292

UIT DE CULTUURBEWEGING:

D. de Vries: Moderne Balische Kunst.

129

De Kunstnijverheid op Java, Madoera en Bali door Th. v. H.

179

Wajang-uitvoeringen gedurende Sekatèn in Sana Boedaja.

181

Gamelanmuziek van Bali.

183

Een Baliër over Amerikaansche muziek

185

Siti Marijam, De lakon Sembodro Laroeng

229

TIJDSCHRIFTEN OVERZICHT:

Dr. W. F. Stutterheim, Note on Cultural Relations between South-India and Java

237

Mr. J. Kunst, In contact met Jogja's Grooten nog levenden kunstenaar.

238

AFBEELDINGEN:

Voorzijde van de wichelplank

2

Achterzijde van de wichelplank

3

Bronzen doos. Collectie De Flines. Lang 42 cm. — Poedak in gesloten toestand

44

Illustratie van Zang IV. — figuur 4. Illustratie van Zang IV.

45

De pë mangkoe bidt vóór den ingang van „Dapoer”: — De drie vrouwen gaan naar het tweede terras van „Dapoer”: — De pë mangkoe bidt vóór de centrale steenstapeling van „Dapoer” — De pë mangkoe brengt de sembé aan op den steen van „Poedjoet”; — De pë mangkoe giet het wijwater op de steenen van „Dapoer”; — De pë mangkoe brengt de sembé aan op de steenen van „Dapoer”: — De pë mangkoe bidt vóór den heilmaaltijd

52-53

Soenan Kali Djágá als beheerscher der wateren; — Nabi Soeléman en de dieren; — Missigit Tëmbajat: — Wrekoedará in strijd met een zeelang; — Ki Agëng Sëmarang en de alang-alang-verkooper (Soenan Kali Djágá); — Boerák; — Simá Ngali; — „Joseph in Dothan”; — Wederzien van Joesoef en zijn vader Ja'koeb: — Andé-andé Loemoet; — Dèwi Nawangwoelan (met kind) en Djáká Taroeb; — Pránatjitrá en Rará Mendoet; en „Moord” op Kapitein Tack.

68-69

H. J. E. F. Schwartz (22 April 1863 - 2 November 1938)

86

Toegangspoort tot het erf van de woning van den Regent van Dëmak; — Een overzicht van de verschillende offers; — Offer voor de hoeken van het erf van de Regentswoning, voor de Aloon-aloon en voor de begraafplaatsen te Demak en Kadilangoe; — Het offer voor de nabij gelegen viersprongen; Het offer voor de riviergeesten der kali Tanggoelagin; — Het offer voor mbah Soeta Boendo op het strand van Japara; — Het offer voor het bad; — Hierop is de bruid gezeten bij het toiletmaken; — De eerste ceremonie van het oftioen; — Een overzicht van den offermaaltijd op den avond vóór de huwelijksluiting; — Het offer voor de huwelijksvoltrekking; — De inhoud van een poendjèn wordt in kleine zakjes gedaan; — Een botëkan (medicijnkistje); en De bégalan (keukengereedschappen om geroofd te worden).

88-89

Poera Poeseh, Selat

110

Bronzen stūpa

139

Bagalboentoeng;-Bitarota;-Tjëblog;-Sëkar-pandan;-Doewala;-Gareng;-Bagong;-Tjoeng-kring (Petroek)

188-189

Pergiwati-Tjantrik Djanaloka-Pergiwa; De twee gezusters door haar begeleider het hof gemaakt.

208

Soeradiwati-Srikandi; Het gevecht tusschen Dèwi Wara Srikandi en Patih Dèwi Soeradiwati

209

Raden Mas Djájädipoera.

224

Spiegelhandvatsels in het Bat. Museum (legaat Van Dapperen); Links: spiegelhandvat met Mintaraga (voorstelling: Ardjoena tusschen de nymfen); Rechts: spiegelhandvat voorstellende den maangod vóór den maansikkel; op de keerzijde den zonnegod vóór de zonneschijf; 1e. spiegel met ongeornamenteerd handvat; 2e. spiegel met geornamenteerd handvat (achterzijde); 1e. spiegelhandvat met opschrift pangawas; 2e. spiegelhandvat in den vorm van Sëmar; 3e. spiegelhandvat met opschrift pangasih (foto Oudheid. Dienst).

De „wajang-gendréh”, met links de beide figuren van het „gendréh”-type, rechts de beide „kinanti” figuren, allen „disoemping”; De dalang Gondopawiro, met zijn „wajang-gendréh”, gereed voor een bezwering, met de sadjén naast de wajang.

Mèn Brajoet als sokkel voor een watervat in de Poera sakti te Sawan; Mèn Brajoet als pengapit lawang voor de Poera dalem te Djagaraga; Pan Brajoet als pengapit lawang voor de Poera dalem te Djagaraga; Steensculptuur uit de 13de eeuw, voorstellende de tot het Boeddhisme bekeerde daemone Háríti, op Bali met Mèn Brajoet geïdentificeerd (Goewa Gadjah); De kinderen van Brajoet bootsen het barongspel na met een barong van klapperblad; Een nacht op den doodenakker. (Te midden van het tumult zit Brajoet met gekruiste beenen. De handen in de manoeesti-houding geklemd, richt hij zijn volle denkkraft op de verlossing); Brajoet-schildering op inheemsch katoenen weefsel. (De doek is in zeven tafereelen verdeeld en wordt gelezen van links-onder naar rechts en vervolgens van rechts-boven naar links).

Fig. 1 Keerzijde; Fig. 2 Voorzijde; Kris van Bali met Soedamala-voorstellingen; Fig. 3. Detail fig. 1. Semar en Kalika; Fig. 4 Detail fig. 2. Ranini en Soedamala.

Fig. 5. Langré van Bali met Soedamala-voorstellingen.

Wijlen Z. H. Sultan Hamengkoe Boewana VIII

Hoofdtooi van de bruid

In de Prabajeksa.— De bruiden brengen Z.H. den Sultan den kniekus; Het dahar— klimah in de kasatrijan, vlak na de ceremonieele ontmoeting

Het „mondong” der bruiden door den bruidegom en een pangéran; links een toevoehan aan één der palen te zien; de Boepati's hebben de sindoer bijwijze van sjerp om het middel geslagen;— Het „mondong” der bruiden; op den achtergrond twee paren patah's met de lar-badak in de hand; geheel achteraan: bruidegom, zoon van den Vorst, „pink aan pink” met zijn bruid;— De édan-édanan

Spiegel, kotak tilam, 2 bersihan's, penge-loesan, wadah saboen en wadah konjoh, siwoer, pedoepan;— Widjikan, kempoe, ambengan, pengendoekan, wadah loloh met ernaast kokosdopje als drinkbeker;— Modang-motief;— kemitir-motief— Houten kotak tilam en bersihan, tilam, petat tikoesan, petakisan en wadah lisah;— Kleine en groote soemboel, ketjoan, ganténan, ganténan lopak-lopak, petèn, wadah ses, wadah rèk.

Troentoem;— Tjakar—ajam;— Grompol;— Tandjoeng - goenoeng;— Kampoe sidamoekti

Plattegrond van de Prabajeksa en omgeving.

Kaart Noord - Bali.

Poera Pemajoen;— Djero gedé. (Vóór de balé bandjar te Bandjar Tegal);— Padmasana Boengkoelan. (Poera Pemajoen);— Sangjang Sambah (Sengkidoe) (Provisorische zetel van den batara mas Madjapait).

Ngantebang banten;— Pèndèt redjang balé agoeng Asak;— Padoeraksa (Poera Pemajoen);— Lingga batara bagoes Semar

Schets Dèsa Boelèlèng (weergevende de woonwijken en Bandjar's).